

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI TINERETULUI

PROGRAMĂ ȘCOLARĂ PENTRU CICLUL SUPERIOR AL LICEULUI

MUZICĂ BISERICESCĂ
(curriculum diferențiat)

CLASELE A XI-A – A XII-A

Filiera vocațională, profil teologic
Specializarea: Teologie unitariană

Aprobat prin ordinul ministrului

Nr. 5257/02.09.2008

București, 2008

NOTĂ DE PREZENTARE

Prezentul curriculum de **MUZICĂ BISERICESCĂ** pentru clasele a XI-a și a XII-a, abordat la profilul teologic unitarian, își propune să contribuie la dezvoltarea unei personalități autonome și creative, prin formarea de competențe, valori și atitudini.

În conformitate cu planurile cadru de învățământ pentru clasele a XI-a și a XII-a, aprobate prin ordin al Ministrului Educației, Cercetării și Tineretului nr. 5718/22.12.2005, disciplinei **MUZICĂ BISERICESCĂ** i se alocă, la clasele a XI-a și a XII-a, **o o ră pe săptămână, în cadrul curriculumului diferențiat.**

Scopul suprem al educației muzicale din licee este asigurarea ca muzica să devină parte integrantă a vieții fiecăruia. Influența muzicii se reflectă pe plan rațional și spiritual. Muzica are o influență puternică asupra formării caracterului.

Liturghia înseamnă începutul slăvirii eterne a Domnului. Prin ea se întruchipează adevărul și bunătatea eternă. Frumosul și arta și-au căpătat locul binemeritat în liturghie încă de la începuturi. Mai ales muzica, arta sublimă.

Liturghia înseamnă serviciul comunității în fața Domnului. Tocmai de aceea cântul bisericesc trebuie să fie demn slăvirii Domnului, el trebuie să fie cântul comun al tuturor participanților la liturghie, un cânt sacru și artistic.

Această cerință a fost mereu prezentă în viața Bisericii. Moștenire din Vechiul Testament, îmbogățindu-se permanent cu tezaurul diferitelor culturi, astăzi este de neînchipuit slăvirea Domnului fără muzică sacră. În același timp este de neînchipuit învățământul creștin fără muzică sacră, acesta fiind un mediu adecvat pentru educația muzicală dirijată spre o viață creștină. Activitatea muzicală comună, trăirea cântului în comun stimulează elevul în devenirea lui ca membru activ și respectabil al comunității.

Educația muzicală în liceu sintetizează cunoștințele, deprinderile și modurile de a face muzică acumulate în ciclul gimnazial și le ridică pe o treaptă superioară. Contribuie la formarea imaginii muzicale despre lume. Scopul suprem al educației muzicale este ca influențele, impresiile, cunoștințele muzicale să devină o conștiință muzicală.

Scopul educației muzicale sacre din cadrul liceelor teologice este de a introduce în materialul învățământului muzical și al învățământului religios acel repertoriu religios al cărui folosință este la ordinea zilei. Numai în felul acesta poate să se dezvolte o nouă generație, care cunoscând și apreciind muzica sacră va putea participa activ la liturghie, asigurând calitatea acesteia.

Selecția materialului muzical liturgic a fost conceput în așa fel, încât să se poată atașa oricărui curriculum (în momentul de față Programei școlare aprobate prin ordinul ministrului nr. 3252 / 13.02.2006) și să se adapteze la anul liturgic, la diferite sărbători religioase.

Planificarea materialului muzicii sacre este concepută în formă de spirală, conținuturile repetându-se în fiecare an, doar cuantumul și calitatea respectiv cerințele cresc în fiecare an.

Materialul este doar o propunere, el poate fi folosit cu elasticitate particularităților locale.

Sperăm, că în cursul învățării cântului devine de sine înțeles pentru elevi și în viitor ei vor participa activ la viața creștină.

Pentru liceele teologice propunem următorul curriculum prevăzut pentru patru ani:

Clasa a IX-a: educația muzicală obligatorie și cânt religios

Clasa a X-a: educația muzicală obligatorie și cânt religios

Clasa a XI-a: istoria și literatura muzicii și cântului bisericesc creștin, elementele de bază ale dirijorului coral

Clasa a XII-a: istoria și literatura muzicii sacre creștine precum și universale clasice, elementele de bază ale armoniei.

Elementele practice vor fi incluse în activitatea corală.

Prezentul curriculum dorește să contribuie la formarea competențelor, valorilor și atitudinilor pozitive ale unei personalități creștine și la dezvoltarea unor capacități de receptare a mesajului divin al muzicii sacre.

Prin urmare se va pune accent deosebit pe interdisciplinaritate, muzică sacră- studiul biblic- istoria religiilor – istoria artei creștine - literatură creștină unitariană -filosofie etc.

Unitățile de conținut vor cuprinde pe lângă elemente de teoria muzicii, elemente de imnologie, elemente de bază ale dirijatului coral, ale armoniei, ale literaturii și istoriei muzicii.

COMPETENȚE GENERALE

1. Utilizarea adecvată a elementelor de limbaj muzical în practica muzicală sacră
2. Folosirea interpretării muzicale sacre ca modalitate de exprimare artistică, folosirea altor limbaje pentru redarea imaginii muzicale, integrarea în viața muzicală a comunității
3. Receptarea și analizarea unei varietăți de creații muzicale sacre și profane, naționale și universale

VALORI ȘI ATITUDINI

- Conștientizarea rolului muzicii sacre în viața credinciosului
- Dezvoltarea sensibilității pentru receptarea muzicii sacre
- Respectul pentru valorile muzicale creștine
- Gândirea critică și autonomă dobândită prin receptarea și interpretarea creațiilor muzicale sacre
- Disponibilitatea de a transfera în viața socială valorile estetice și spirituale transferate prin muzica sacră

CLASA A XI-A

1. Utilizarea adecvată a elementelor de limbaj muzical în practica muzicală sacră

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Cântarea după auz sau descifrarea cântecelor religioase din repertoriu recunoscând elementele de limbaj	Elemente de limbaj muzical reactualizate din clasele anterioare. Elemente de structură ale melodiei
1.2. Recunoșterea în cadrul audiției a unor teme religioase memorate după auz sau descifrate	Elemente de structură
1.3. Descifrarea unor teme accesibile din creațiile muzicale audiate, corelând vocal sau instrumental semnul cu sunetul	Elemente de limbaj muzical cunoscute Teme din muzică populară și religioasă
1.4. Diferențierea unor genuri și forme muzicale în audiții și interpretări repetate selectând elementele specifice ale acestora	Literatura muzicală sacră universală
1.5. Diferențierea construcției polifonice de cea omofonică intonând și audiind piese simple și sugestive	Motete și madrigale cu structură omofonică și polifonică

2. Folosirea interpretării muzicale ca modalitate de exprimare artistică, folosirea altor limbaje pentru redarea imaginii muzicale, integrarea în viața muzicală a comunității

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Interpretarea vocală și instrumentală a cântecelor din repertoriul propus	Exerciții de tehnică vocală Cântare la unison și armonico-polifonică
2.2. Selectarea modalităților de interpretare adecvate	Elemente de dinamică, de tempo, de timbru etc.
2.3. Acompanierea instrumentală a cântecelor	Exerciții de tehnică instrumentală elementară Procedee de acompaniament cu diferite instrumente
2.4. Utilizarea sunetului muzical în combinații proprii	Procedee de improvizație
2.5. Utilizarea resurselor expresive ale mișcării corporale în interpretarea muzicală	Elemente de mișcare și dans
2.6. Folosirea limbajului literar și plastic în redarea reacțiilor la creații muzicale	Creații literare, plastice, coregrafie
2.7. Participarea la Liturghie, la evenimentele muzicale ale comunității	Concerte, spectacole, festivaluri, serbări etc.

3. Receptarea și analizarea unei varietăți de creații muzicale sacre și profane, naționale și universale

3.1. Recunoașterea auditivă a unor elemente ritmico-melodice din cântec, corelarea acestora cu noțiuni corespunzătoare	Elemente ritmico-melodice relevante în cântecele propuse
3.2. Descifrarea cântecelor cu ajutorul instrumentului învățat (blockflöte)	Elemente de tehnică instrumentală

3.3. Comentarea rolului expresiv al elementelor de interpretare și utilizarea unor elemente specifice de comparare și clasificare a cântecelor	Audiții, cântece de facturi diferite
3.4. Recunoașterea auditivă a motivelor, temelor și a componentelor de ordin structural specifice unor genuri și forme muzicale	Suita, concerto grosso, menuet, rondo etc.
3.5. Identificarea tipurilor de formații instrumentale	Orchestra de coarde și de cameră
3.6. Identificarea ipostazelor de utilizare a vocii umane în creația muzicală	Aria, duetul, terțetul, corul etc.
3.7. Identificarea unor aspecte ale fenomenului muzical în societatea contemporană	Curențe, orientări, tendințe ale muzicii agreate de tineri

CLASA A XII-A

1. Utilizarea adecvată a elementelor de limbaj muzical în practica muzicală sacră

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Descifrarea cântecelor religioase din repertoriu recunoscând elementele de limbaj	Elemente de limbaj reactualizate și noi
1.2. Recunoașterea în cadrul audiției a temelor descifrate	Elemente de structură
1.3. Descifrarea unor teme din creațiile muzicale audiate, corelarea sunetului cu semnul respectiv (vocal sau instrumental)	Elemente de limbaj muzical cunoscute și noi Teme din muzică sacră universală
1.4. Diferențierea unor genuri și forme muzicale în audiții și interpretări repetate selectând elementele specifice ale acestora	Teme din literatura muzicală sacră universală
1.5. Diferențierea construcției polifonice de cea omofonică intonând și audiind piese simple și sugestive	Piese cu structură omofonică și polifonică

2. Folosirea interpretării muzicale ca modalitate de exprimare artistică, folosirea altor limbaje pentru redarea imaginii muzicale, integrarea în viața muzicală a comunității

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Redarea expresivă vocală și instrumentală a cântecelor din repertoriul propus	Exerciții de tehnică vocală Frazare, nuanțare, tempo, emisie etc.
2.2. Realizarea unor aranjamente ale melodiilor din repertoriu	Cântece în aranjamente
2.3. Acompanierea instrumentală a cântecelor	Procedee de acompaniament cu diferite instrumente (ritmic, melodic, armonic), improvizații
2.4. Crearea unor combinații muzicale proprii	Procedee de improvizație
2.5. Folosirea limbajului literar și plastic în redarea mesajului muzicii	Comentariu literar, creații literare, plastice, coregrafie
2.6. Corelarea interdisciplinară a curențelor	Lucrări plastice, literare, muzicale din aceeași

artistice	perioadă stilistică
2.7. Participarea la Liturghie, la evenimentele muzicale ale comunității	Concerte, spectacole, festivaluri, serbări etc.

3. Receptarea și analizarea unei varietăți de creații muzicale sacre și profane, naționale și universale

3.1. Recunoașterea auditivă a unor elemente ritmico-melodice din cântec, corelarea acestora cu noțiuni corespunzătoare și compararea lor	Elemente ritmico-melodice relevante în cântecele propuse
3.2. Descifrarea auditivă a unor elemente armonico-polifonice	Tehnici de cântare la mai multe voci
3.3. Descifrarea cântecelor cu ajutorul instrumentului învățat (blockflöte)	Elemente de tehnică instrumentală
3.4. Comentarea și compararea termenilor de agogică și dinamică recunoscuți în cântec și audiție	Audiții, cântece de facturi diferite
3.5. Recunoașterea unor lucrări audiate după motivele și temele componente	Sonata, simfonia, concertul, miniatura, poemul simfonic
3.6. Utilizarea elementelor specifice de comparare și clasificare a lucrărilor audiate	Elemente de analiză comparată a genurilor și formelor lucrărilor audiate
3.7. Diferențierea tipurilor de orchestră	Orchestra simfonică
3.8. Diferențierea auditivă a timbrului instrumentale în cadrul orchestrei simfonice	Audiții
3.9. Diferențierea specificului național	Audiții de muzică populară
3.10. Identificarea unor elemente folclorice ale fenomenului muzical contemporan	Lucrări din creații de muzică cultă și ușoară

REPERTORIU DE CÂNTECE RELIGIOASE

Cartea de cântări unitariene
Pasiunea unitariană de Vinerea Mare
Gradualul protestant
Claude Goudimel: Psalmurile de la Geneva la 4 voci
Literatura muzicală sacră autohtonă și universală de la începuturi până-n zilele noastre

AUDIȚIE MUZICALĂ

Fragmente din literatura muzicală sacră autohtonă și universală de la începuturi până-n zilele noastre

REPERTORIU CORAL

Pe lângă repertoriul clasic el va cuprinde piese din literatura muzicală sacră autohtonă și universală părți componente ale liturghiei, precum și piese din literatura muzicală autohtonă.

SUGESTII METODOLOGICE

MUZICA BISERIC EASCĂ la clasele de liceu trebuie abordată prin prisma contactului nemijlocit al elevilor cu muzica, asigurat prin cântarea vocală, prin audiție și prin învățarea unui instrument muzical accesibil.

- **Învățarea in instrumentelor** este înțeleasă în strictă conformitate cu elementele componente ale programei. Nu se dorește abordarea instrumentelor care pretind o tehnică avansată și greu de dobândit, dar se urmărește dobândirea competențelor de cantor, astfel instrumentele vizate fiind: armoniu, orga electronică cu variantele sale puțin costisitoare blockflöte și chitara. Acestea permit elevului să redea melodii scurte, formule de acompaniament, armonii simple, variate combinații ritmice, cu ajutorul unor tehnici elementare. Prin intermediul instrumentelor, are loc concomitent, învățarea rapidă și eficientă a scris-cititului muzical, abordat astfel într-o viziune nouă. Rezultatele nu trebuie să fie spectaculoase, căci achizițiile dobândite prin educația muzicală vor fi superioare față de învățarea solfegiului. Educația muzicală devine astfel accesibilă și distonilor.
- **Cântarea vocală** este elementul principal al educației muzicale sacre, iar rolul acesteia constă în asigurarea unui repertoriu consistent de cântece religioase, pe care elevii să le interpreteze cu plăcere. La sfârșitul clasei a XII-a vor cunoaște cântările obligatorii pentru admiterea la teologia unitariană. Pe baza deprinderilor de citire dobândite prin intermediul instrumentului, elevul va fi capabil să parcurgă textul muzical, mai mult chiar, să îl descifreze. Analiza cântecelor va viza elemente de gramatică muzicală (game, moduri, măsuri etc.), insistându-se și asupra elementelor de

structură a melodiei (frază, încheieri intermediare, finale etc.) și, în principal, de conținut estetic al melodiei și al textului, așa cum reiese din competențele prevăzute.

- **Audiția muzicală** se va constitui dintr-un complex de valori muzicale sacre naționale și universale. Sugestiile pentru audiție, stabilite pe baza unei selecții prin care s-au avut în vedere conținuturi și finalități educative, lasă libertatea profesorului de a veni în întâmpinarea receptivității copiilor. În cadrul Educației muzicale sacre audiția are ca scop major studiul diferitelor stiluri de interpretare artistică și corală, pentru formarea competențelor necesare cântării corale. În liceele teologice unitariene cântarea corală trebuie să fie o latură importantă a educației spirituale. Foarte util este ca materialul de audiat să fie repetat, știut fiind că procesul receptării unei lucrări muzicale se sedimentează în timp, prin multe reascultări. Satisfacția recunoașterii auditive a unor teme cântate anterior asigură audiției valențe valorice sporite. Procesul audiției trebuie permanent controlat sub aspectul concentrării elevilor și dirijat prin explicații, sugestii etc., de natură muzicală și estetică. Momentele de audiție prevăzute trebuie acordate cu preferințele elevilor, dar și cu genurile și cu formele muzicale, cu problematica propusă spre conștientizare prin subiectul lecției.

Pornind de la caracterul practic al activităților specifice educației muzicale, evaluarea presupune observarea continuă și sistematică a elevilor de a participa la activități colective, nu doar individuale. Reproducerea materialului muzical memorat mecanic, ca procedeu de evaluare tradițional, va fi înlocuită de metode alternative de evaluare (referatul, proiectul, portofoliul etc.), precum și de alte forme de evaluare a manifestărilor artistice colective și/sau individuale (serbări, concerte, simpozioane, concursuri).

Fondul de cultură muzicală, modalitățile de lucru specifice disciplinei asigură atracția și interesul elevilor față de această disciplină, condiție fundamentală pentru dezvoltarea competențelor sale.